

Valtuustoaloite 8.2.2021/ Ehdotus Jämsän peruskouluissa oppilaille tarjottavasta aamupalasta/Jämsän Vasemmisto - Arja Paakkanen (+5 allekirjoittajaa)

Sivla 28.10.2021 § 129
317/00.01.00/2021

Valmistelu: Perusopetuksen rehtori Minna Kinnunen p. 040 5247298
Jämsän Ateria- ja Puhtauspalvelut liikelaitosjohtaja Mervi Västinen 0400 649364, sivistystoimenjohtaja Leena Kilpeläinen, 0400 542 062

Jämsän Vasemmisto – Arja Paakkanen (+ 5 allekirjoittajaa) ovat jättäneet valtuustoaloitteen, jossa ehdotetaan Jämsän peruskouluissa oppilaille tarjottavaa aamupalaa.

Perusopetuslaki 698/1998 § 31 käsittelee opetuksen maksuttomuutta ja siten myös maksutonta kouluateriaa.

Opetus ja sen edellyttämät oppikirjat ja muu oppimateriaali sekä työvälineet ja työaineet ovat oppilaalle maksuttomia. Vammaisella ja muulla erityistä tukea tarvitsevilla oppilaalla on lisäksi oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut, erityiset apuvälineet sekä 39 §:n nojalla järjestettävät palvelut. (13.6.2003/477)

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria

Ulkomailla järjestettävässä opetuksessa ja yksityisen yhteisön tai säätiön asianomaisen ministeriön antaman erityisen koulutustehtävän perusteella muulla kuin 10 §:n 1 momentissa tarkoitettulla opetuskielillä järjestämässä opetuksessa voidaan oppilaalta 1 ja 2 momentin estämättä periä kohtuullisia maksuja.

Kouluruokailu ja välipala

Kouluateria tarjotaan oppilaan koulupäivän rytmiin sopivasti. Yksittäisen oppilaan päivään kuuluvien aterioiden välit eivät saisi venyä pitkiksi. Kouluruokailusuosituksen mukaan oppilaille tulee järjestää mahdollisuus maksuttomaan ravitsevaan välipalaan, mikäli koulun oppitunnit jatkuvat pitempään kuin kolme tuntia koululounaan jälkeen. Oppilaalla tulisi olla mahdollisuus ravitsemuksellisesti täysipainoisen välipalan nauttimiseen viihtyisissä oloissa silloin, kun koulutuntien ajoittuminen tai harrastukset sitä edellyttävät. Vaihtoehtoja ovat koulusta saatava maksuton tai maksullinen välipala tai kotoa tuodut eväät. (<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/kouluruokailu-kuuluu-kaikille>)

Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla oppilaalla tarjotaan välipala toiminnan yhteydessä aina. (POL 48 d § [\(19.12.2003/1136\)](#)).

Jämsän kaupunki koulutuksen järjestäjänä tarjoaa perusopetuksen oppilaalle ja lukiokoulutuksen opiskelijalle tarkoituksenmukaisesti järjestetyn ja ohjatun, täysipainoisen maksuttoman aterian jokaisena työpäivänä. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden ja opiskelijoiden terveyttä, kasvua ja kehitystä. Kouluruokailussa lapsille ja nuorille opetetaan terveyttä, ruokailutapoja sekä suomalaista ruokailukulttuuria.

Perusopetuksen oppilaalle tarjotaan myös mahdollisuus ravitsemuksellisesti täysipainoisen välipalan nauttimiseen, kun koulutuntien ajoittuminen tai harrastukset sitä edellyttävät. Vaihtoehtoja ovat koulusta saatava maksullinen välipala (1,50 €) tai kotoa tuodut eväät. Välipalalippuja voi ostaa Jämsän kaupungin neuvonnasta (Keskuskatu 17, Jämsä), Jämsän pääkirjastosta (Kenraalintie 12, Jämsänkoski) ja Uimahalli Koskikaran kahviosta (Koskikarantie 1, Jämsänkoski).

Aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuvalla oppilaalla tarjotaan aina välipala toiminnan yhteydessä.

Valtuustoaloitteessa ehdotetaan aamupalan tarjoamista Jämsänperusopetuksen oppilaille. Aamupalan tarjoaminen perusopetuksessa ei ole perusopetuslaissa säädettyä toimintaa eikä siihen näin ollen ole koulutuksen järjestäjällä myöskään velvoitetta.

Aamupalan sisältö ja kustannukset

Tähän selvitykseen Jämsän kaupungin sivistystoimi ja Jämsän Ateria ovat arvioineet aamupalan sisällöksi puuron marjoilla/hillolla sekä maidon. Raaka-ainekustannukset tällä sisällöllä ja Jämsän Aterian henkilöstöresurssilla ovat yhteensä 1,30 €/annos.

Lukuvuonna 2021–2022 on 188 koulupäivää. Jämsän kaupungin perusopetuksen oppilasmäärä on 1766. Aamupala (puuro, marjat/hillo ja maito) jokaisena koulupäivänä jokaiselle perusopetuksen oppilaalle maksaa yhteensä 188 päivää x 1766 oppilasta x 1,30 € = noin 432 000 €

Tähän hintaan tulee lisättäväksi aamupalavalvonnan kustannus. Koulu alkaa pääsääntöisesti kahdeksalta tai yhdeksältä. Pienillä kyläkouluilla aloitusaika voi olla klo 8–9 välillä. Jokaisella koululla aamupalan tarjoamisaika räätälöitäisiin koulun aloitusajan mukaan huomioiden kuljetusoppilaiden kouluun saapumisaikataulu. Arvio aamupalan tarjoamisajaksi on 1–2 tuntia.

Aamupala / valvonnan kustannukset

Tähän laskelmaan on sisällytetty kouluissa työskentelevät ammattiryhmät, jotka todennäköisimmin osallistuisivat valvontaan.

koulunkäynninohjaaja	12,63 € /tunti	252,6 €/kk (1 h mukaan)	2374 €/ lukuvuosi (1 h mukaan)
nuorisotyöntekijä	13,51 €/tunti	270,2 €/ kk (1 h mukaan)	2540 €/ lukuvuosi (1 h mukaan)
opettaja	31–35 €/ tunti	620–700 €/kk (1 h mukaan)	5828–6580 €/ lukuvuosi (1 h mukaan)

hintoihin lisätään 21 % sivukulut. Laskelma ei pidä sisällään henkilökohtaisia lisiä.

Peruskouluja yhteensä seitsemän (7) , joista Jämsänjoen yhtenäiskoulu ja Jämsänkosken yhtenäiskoulu toimivat kumpikin kahdessa (2) eri toimipisteessä ja lisäksi koululla on pienryhmä nuorisokodilla. Valvontakustannukset vuositasolla alimmillaan 24 000 - korkeimmillaan 66 000 € + henkilökohtaiset lisät ja sivukulut. Todennäköisimmin kustannus osuu haarukkaan 24 000 – 25 500 € + henkilökohtaiset lisät ja sivukulut. Valvontatyöhön on arvioitu yksi tunti/toimipiste/koulupäivä. Valvontakustannusarviossa valvontavastuu on kussakin kohteessa yhdellä työntekijällä. Isompien kouluyksikköjen osalta se voi olla liian vähän.

Aamupalan alustava kustannusten kokoluokka on noin 460 000 € / vuosi. Kustannusarvion suhteuttamiseksi vaikkapa sivistystoimialan talousarvioon tuomme esimerkinomaisesti esiin, että vuoden 2021 talousarviossa Viiskulman päiväkodin toimintakatteeksi on arvioitu 422 000 €, Juokslahden koulun 496 000 € ja nuorisotoiminnan 434 000 €.

Maksullinen vai maksuton aamupala

Perusopetuslaki ei velvoita koulutuksen järjestäjää kustantamaan aamupalaa perusopetuksen oppilaille. Näin ollen Jämsän kaupunki voi koulutuksen järjestäjänä päättää, onko aamupala maksullinen vai maksuton perusopetuksen oppilaille. Jämsän kaupunki myy tällä hetkellä välipalalippuja perusopetuksen oppilaille hintaan 1,50 €/ annos.

Maksullisuus voi olla perusteltua siitä syystä, että aamupalan toteuttaminen laajentaa kaupungin omalla päätöksellä kunnan palveluja. Kuntien velvoitteiden laajentamiset / uudet tehtävät eivät lähtökohtaisesti ole kunnissa innostusta herättäneet. Maksuttomuutta puolestaan voidaan perustella sillä, että se antaa yhdenvertaiset mahdollisuudet koulussa tarjottavaan aamupalaan kaikille oppilaille.

Aamupalan vapaaehtoisuus

Kaupunki ei voi velvoittaa oppilaita osallistumaan aamupalalle. Osallistumista varten (kuinka moni osallistuu ja milloin) tulee laatia jonkinlainen järjestelmä, jotta yhtäältä ruokahävikkiä voidaan hallita ja toisaalta valvonta voidaan mitoittaa. Luotamme siihen, että tällainen järjestelmä on luotavissa.

Aamupalan tarjoamisen hyödyt ja haasteet

Kouluterveyskyselyssä vuonna 2019 todettiin, että kaikki oppilaat eivät syö aamupala kotona. Aamupalan syönnin merkitys on suuri keskittymiselle, oppimiselle ja jaksamiselle. Kaikille aamupala ei maistu heti heräämisen jälkeen ja jos aamutoimille ei jätetä riittävästi aikaa, jää syöminen valitettavan monelta lapselta ja erityisesti nuorelta useana aamuna väliin. Tällä voi olla vaikutuksia oppilaan keskittymiseen ja oppimiseen.

Yleiseen elämäkokemukseen perustuen voi aamupalan tarjoamisasian tarkastelun yhteydessä pohtia, mikä on perheiden / kotien vastuu ja mikä on yhteiskunnan vastuu. Perusopetuslakiin ei ole sisällytetty aamupalan tarjoamista oppilaille. Lainsäätäjä on omat reunaehdonsa tällä tavoin asettanut.

Koulun aamupalalla oppilas voi aloittaa koulupäivän turvallisen aikuisen seurassa ja hänellä on mahdollisuus jutella siitä, miten aamu on sujunut. Tämä tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Yhteisöllisyys ja koulun hyvä ilmapiiri vahvistuvat. Sijoittaminen laadukkaaseen aamupalaan ja lounaaseen on samalla sijoittamista lasten ja nuorten terveyteen, hyvinvointiin ja oppimiseen.

Jämsän kaupungin strategisista painopistealueista: Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointi ja sujuva arki sekä Jämsän kaupungin perusopetuksen painopistealue: psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi tukevat oppilaiden hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä.

Aamupuuron tarjoaminen ja varsinkin sen syöminen lisää niin psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia ja kestävyyttä – tukee oppilaan kasvua, kehitystä ja oppimista. Näiltä osin sille on olemassa perusteet. Aamupalan tarjoaminen on kuitenkin selkeä laajennus Jämsän kaupungin palveluissa. Alustava arvio kustannusten kokoluokasta on esitetty edellä. Sivistystoimialan vuoden 2021 talousarvion taso eikä vuoden 2022 talousarvioesitys annetussa raamissa (sivla 14.10.2021) mahdollista toimintaa. Kaupungin taloudellinen tilanne asettaa omat reunaehdonsa.

Aloitteen tekijät ovat nostaneet esiin tarpeen tarkastella aamupalan tarjoamispalvelua perusopetuksen oppilaille. Lasten ja nuorten hyvinvointi luo perustaa koko elämänmittaiselle hyvinvoinnille. Tämän päivän kustannusten tarkastelu on yksi näkökulma. Katseen asettaminen riittävän pitkälle tulevaisuuteen, voi antaa toisen näkökulman. Aloitteen tekijät ansaitsevat kiitoksen tärkeäksi kokemansa asian esiin nostamisesta.

Toimivalta, johon päätös perustuu:
Hallintosääntö 26 §: Lautakuntien ja liikelaitosten johtokuntien tehtävät ja yleinen toimivalta

Ehdotus

Sivistystoimenjohtaja Leena Kilpeläinen

Sivistyslautakunta hyväksyy vastauksen peruskouluissa oppilaille tarjottavasta aamupalasta tehtyyn valtuustoaloitteeseen ja esittää sitä edelleen kaupunginhallitukselle ja –valtuustolle hyväksymistä varten.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.